

## MESURES DE CONSERVACIÓ

S'aconsella emmagatzemar les peces dins de caixes per tal d'evitar l'exposició a l'aire i la pols, i esmorteir els canvis bruscos d'humitat i temperatura. Per això, s'han muntat unes caixes de cartró per a les corones, revestides en el seu interior de polipropilè (Polímer termoplàstic, obtingut per poliaddició del propilè). Aquest material s'usa per empaquetar i com a material de revestiment de protecció. Dins de les caixes s'han col·locat elements estabilitzadors ambientals que absorbeixen i baixen la humitat.

S'ha mantingut l'estoig original de l'aureola, però s'ha substituït l'escuma per un material inert més adequat per a la conservació de la peça.

Finalment, s'ha col·locat de forma reversible un tub flexible i transparent de silicona a l'interior de les corones per evitar el contacte directe i el fregament de les imatges de pedra amb el metall,

S'aconsella sobretot mantenir la humitat relativa baixa per sota del 35%, per tal d'evitar la corrosió de la plata i el llautó, i una temperatura entre els 19 i 21°C.



Prova de neteja amb hisops



Alumnes dels cursos monogràfics del Taller de Restauració realitzant l'anàlisi organolèptic de l'aureola



## Corones de la Mare de Déu de Misericòrdia de la Fatarella



Corona de la imatge de la Mare de Déu després de la resaturació

La imatge de la Mare de Déu de Misericòrdia amb el Nen, es troba a l'ermita coneguda com de la Capella. Aquesta escultura és d'una gran rellevància historicoartística, pertany al darrer terç del segle XIV. Està feta d'alabastre de Beuda (una pedrera de la Garrotxa) i realitzada per un escultor dels obradors reials de Poblet.

Des del 1951 les dues imatges de La Fatarella porten corona i la Mare de Déu a més una aurèola d'estels, que són adaptacions de les del s. XVIII guardades actualment al cambriol de la Mare de Déu. Aquests elements només es col·loquen a les imatges en les celebracions i processons.

*A partir del segle XVIII les imatges s'engalanen amb elements ornamentals complementaris, com corones i estels fets de metalls nobles que pagaven els feligresos amb motiu d'una promesa o gratitud.*

## DESCRIPCIÓ DELS MATERIALS I TÈCNIQUES

Les dues corones presenten característiques similars. Són de plata amb decoració estampada i cisellada de motius vegetals, pedres encastades de colors verd, blau i vermell i collarets de perles d'imitació situades a l'entorn de la base. La corona de la Mare de Déu a més, porta diferents elements de llautó com roses, àngels i una creu a la part superior.

L'aurèola també és de plata amb decoració botànica estampada i cisellada, alternada amb pedres de colors. Els raigs presenten elements ornamentals de llautó en forma de petits rams de flors i fulles, i als extrems estels amb un zàfir central. A la part posterior es troba gravat el nom de l'orfebre J.DAVID i la marca del taller.



Corona del nen restaurada

*Els metalls estan sotmesos a un procés de corrosió quan estan exposats als agents atmosfèrics (oxigen, compostos sulfurosos i altres substàncies), accentuant-se en presència d'humitat. La corrosió engloba els canvis químics i electroquímics que es produeixen quan els metalls tornen a l'estat mineral del que procedeixen.*

Corona del nen  
14 x 14 x 16 cm - pes 170 g

Corona de la Mare de Déu  
20 x 20 x 22 cm - pes 280 g

Aurèola  
53 x 59 cm - pes 1.250 g

Actualment aquesta empresa, de caire familiar, encara existeix i està especialitzada en orfebreria religiosa. La vocació artesana i el bon fer s'ha transmès de pares a fills durant quatre generacions. El fundador del taller, el senyor José David Esteve, es va establir a principis de segle XX en una casa del carrer de les cuines de la ciutat de València. En els anys 20 es va traslladar al barri del Carme de la mateixa localitat on encara s'hi troba.



Desmuntatge dels elements annexs

## L'ESTAT DE CONSERVACIÓ

La principal alteració de les corones era el lleuger ennegriment de la superfície, ocasionat per l'òxid de plata Ag<sub>2</sub>O (to negre/bru) i el sulfur de plata, argentita, acantita Ag<sub>2</sub>S (to negre), procedents dels gasos ambientals. Aquest problema era menys acusat a l'aurèola de la Mare de Déu, donat que acostuma a estar guardada dins del seu estoig.

També en els racons de les decoracions hi havia restes de productes de neteja que donaven un aspecte blanquinós al conjunt.

## LES INTERVENCIÓNS DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ

La intervenció de les tres peces d'orfebreria va consistir principalment en la neteja de les superfícies, per tal de recuperar el llustre natural de la plata.

En primer lloc es va procedir a desmuntar els diferents elements de l'aurèola per facilitar el procés de neteja.

Es van realitzar diferents proves per determinar els agents netejadors més adequats i el seu mètode d'aplicació. Els productes emprats van ser l'aigua destil·lada amb un tensioactiu per eliminar la brutícia superficial, i un pinzell de cerra amb un netejador comercial per eliminar la capa fosca d'òxid i sulfur de plata. La pedreria es va netejar amb alcohol etílic de 96°,



Desmuntatge



Cristall de maragda

Neteja amb el pinzell de cerra



*La superfície metàl·lica es va protegir amb un producte cel·lulògic per evitar futures alteracions.*